

Řešíte spor? Zkuste mediaci

Jistě jste už slyšeli – i když ne třeba v českém prostředí – termín mediace. Jde o mimosoudní proces, v němž třetí neutrální osoba pomáhá najít stranám v konfliktu oboustranně přijatelné řešení sporu. Její rolí ale není spor rozhodnout nebo navrhnout podobu řešení – tato odpovědnost zůstává na těch, kteří se pro mediaci rozhodnou. Hovořit o mediaci je v těchto dnech v České republice aktuální – relevantní zákon je totiž v jednání Parlamentu ČR. Na jeho přípravě se podílela i Dana Potočková, která se mediaci dlouhodobě věnuje.

— ALENA KRÁLÍKOVÁ —

přinutit k dohodě, výsledky ukazují, že přibližně 65 % mediováných sporů k dohodě dospěje. Ne nadarmo je heslem CMI mediátorů „Nejlepší je domluvit se“.

Jaká je role mediátora v řešení sporu? Opravdu nemůže jeho strany k dohodě přimět?

Není v moci mediátora přinutit strany ani k aktivní účasti, ani k přijetí závazků proti jejich vůli. Jeho rolí je napomoci nalézt co nejlepší možné řešení pro všechny zúčastněné. Mediátor neradí, neposuzuje, nedoporučuje. Jeho prvotním úkolem je pomoci stranám ukončit „zákopovou“ válku, sednout si ke společnému stolu a hledat schůdné varianty řešení.

Jaké charakteristiky má podle vaší zkušenosti dobrý mediátor? K čemu všemu musí být citlivý a na co brát ohled?

Co má mediátor znát a jaké má mít vzdělání, stanoví zákon. Dle mého názoru se dobrý mediátor pozná nejen podle vysokého procenta uzavřených dohod, ale

Zabýváte se mediací, a to jak v roli lektorky, tak mediátorky. Jaký je rozdíl mezi mediací a vyjednáváním?

Mediace je často definována jako proces mimosoudního vyjednávání. Jinak řečeno – mediátor je ve své podstatě vyjednávač, ale neplatí to naopak. Zásadním rozdílem je to, že zatímco vyjednávač jedná za sebe nebo za někoho jiného, mediátor za nikoho nevyjednává. Zůstává po celou dobu neutrální – jak k podstatě sporu, tak i k jednotlivým stranám. Mediátor stojí uprostřed sporu, nehájí ani neobviňuje nikoho z přítomných.

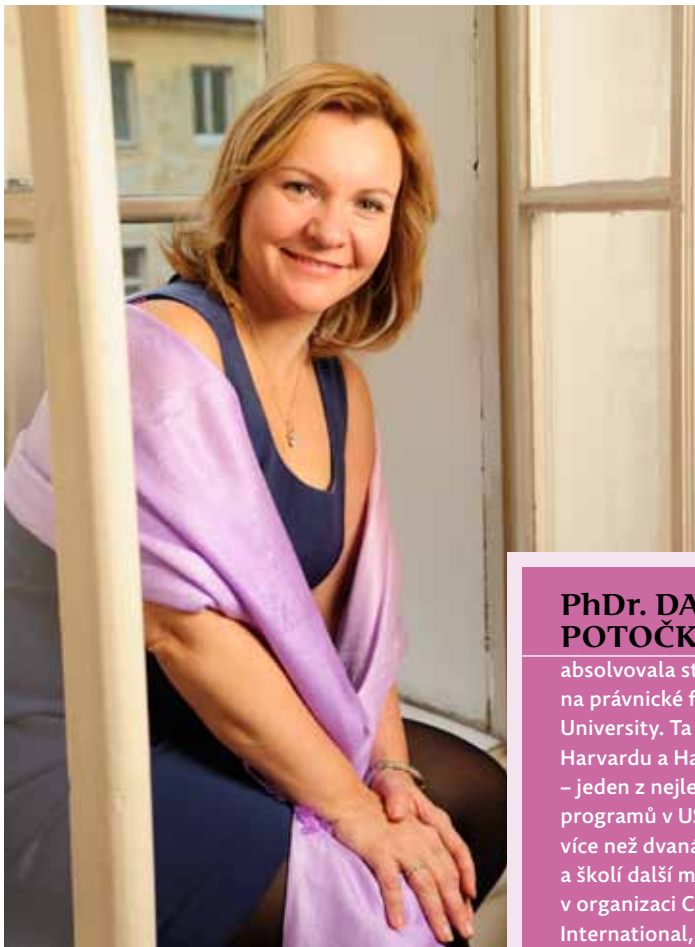
Jaké výhody mediace byste zmínila?

Mediace je procesem, na jehož podobě se účastníci výrazně podílejí. Hlavními rysy mediace je to, že lidé, kteří se pro ni rozhodnou, „svého“ mediátora zvolí a výsledné řešení sporu odsouhlasí. Celého procesu se totiž účastní dobrovolně. I když mnoho zemí, včetně České republiky, mediaci stanoví za povinnou před soudním projednáním některých typů sporů, není v silách mediátora nebo kohokoli jiného přinutit jednu nebo druhou stranu k účasti v procesu nebo k přijetí dohody. Strany mají právo kdykoli mediaci přerušit nebo do ní po dohodě opět vstoupit, a to dokonce už v průběhu soudního procesu.

Dalším kladem je, že mediace je příležitostí projednat spor v soukromí. Třeba v otázce řešení rodinných vztahů je to víc než cenné. Vezměte si už jen terminologii žalobce vs. žalovaný, která z podstaty věci nijak nepřispívá k tomu, aby jedna nebo druhá strana chtěla být vstřícná. A přitom je to pro obě cenné – kvůli dětem, majetkovému vypořádání i budoucím vztahům. Ty nemusejí zůstat nutně nepřátelštější, ale mohou se díky řešení rozvodu prostřednictvím mediace změnit v konstruktivní. Stručně řečeno: mediace umožňuje zúčastněným nevyhrocovat dlouhodobé vztahy, zvažovat alternativy řešení a zůstat otevřenými případné spolupráci v budoucnu.

Mediace je navíc ke všemu, co jsem zmínila, rychlejší a levnější než soud, a řešení, k nimž strany touto cestou dojdou, jsou stabilnější. Ačkoli nemůžeme strany

Mediace usnadní komunikaci, zmírní napětí a ušetří nemalé peníze. Dokáže odvrátit soudní spor, pokud obě strany chtějí problém vyřešit.

PhDr. DANA POTOČKOVÁ, MDR

absolvovala studium mediace na právnické fakultě Pepperdine University. Ta nabízí – vedle Harvardu a Hamline University – jeden z nejlepších mediálních programů v USA. Mediaci se věnuje více než dvanáct let, přednáší o ní a školí další mediátory. Pracuje v organizaci Conflict Management International, která vzdělává v oblasti mediace a vyjednávání, a to v souladu s Evropským etickým mediálním kodexem a vzdělávacími standardy předních mediálních škol. Před dvěma lety byla ve Venezuele zvolena členkou představenstva World Mediation Forum, které sdružuje přibližně 750 mediálních organizací a mediátorů.

také podle počtu dohod stabilních. Na našich kurzech učíme dovednosti, o kterých se domníváme, že by měl dobrý a úspěšný mediátor ovládat. Patří mezi ně vyjednávání, umění dobře se ptát a naslouchat a také umět číst mezi řádky. Dobrý mediátor by měl umět pracovat s emocemi a vědět, jak pootočít strany od boje k jednání. Také by měl mít vnitřní pokoru, smysl pro humor, nebát se konfliktu. Zároveň by se měl vyznat trochu v právu, trochu v psychologii... Krátce bych řekla – a nemyslím to nijak pateticky – měl by být člověkem.

Doslova „na spadnutí“ je zákon o mediaci. Co přinese a jakých typů sporů se může dotknout?

Zákon o mediaci prošel třetím čtením v Poslanecké sněmovně. Zavádí do české praxe institut mediace jako plnohodnotné alternativy soudního řešení sporů a může se dotknout všech občanskoprávních a obchodních sporů. Upravuje nejenom výkon mediace a postavení mediátora, ale také motivuje strany k pokusu o dohodu. Navrhované znění zákona například

umožní soudcům doporučit, nebo dokonce nařídít stranám účastnit se mediace. Dále se počítá s pozastavením promlčecích a prekluzivních lhůt v průběhu mediace. U nás už nyní stát garantuje vrácení 80 % soudního poplatku v případě uzavření soudního smíru před rozhodnutím soudu, nicméně chybí zde praktický článek – tj. kdo pomůže stranám smíru dosáhnout. Soudci, i přes sebelepší vůli, mnohdy nemají prostor k přesvědčování a vedení stran k dohodě.

Vloni se u nás počet pravomocných soudních rozhodnutí ve sporech, které by se mohly v budoucnu stát předmětem mediace, pohyboval okolo 750 tisíc. Kdyby se jen desetina řešila prostřednictvím mediace, rozhodně by zákon, o kterém mluvíme, napomohl přetíženosti soudů.

Existují společnosti, které využívají mediaci na nástroj řešení sporů – jak interních, tak s dodavateli. Zmínila byste některé z nich a případy, v nichž právě mediace využily? Co jim to přineslo?

Asi vás zklamou mlhavou odpovědí, ale vzhledem k tomu, že mediace je soukromým procesem stran, jsem vázána přísnou mlčenlivostí. Mediální doložku využívá řada nadnárodních firem jako Motorola, Google, Fujitsu, KPMG, PwC, Vodafone, DHL, New York Times, Shell a mnohé další... v českém prostředí jsme v tomto směru v počátcích. Mohu-li mluvit z praxe – nejčastěji si čeští manažeři kloní k mediaci, když nechtějí situaci vyhrotil a zveřejnit. Příkladem je, že se nemohou domluvit napřímo, přesto ještě chtějí uká-

zat dobrou vůli před soudním jednáním. Dojde-li totiž až na soud, je cesta zpět ke spolupráci téměř nemožná. Pokud bych měla zmínit jeden příklad, podařilo se společnosti Motorola po zavedení ADR systému, což znamená využití mediace a arbitráže ve vnitropodnikových sporech a sporech s dodavateli, snížit během šesti let výdaje svého právního oddělení o 60 %. Stojí za zmínku, že výzkum Fortune 1000, který se uskutečnil před třemi lety, ukázal, že 86 % firem z tohoto žebříčku má s mediací přímé zkušenosti; 24 % z nich ji běžně využívá a preferuje pro řešení svých obchodních a pracovních sporů. Ušetření až 60 % nákladů za soudní výdaje, podpora dlouhodobých vzájemných vztahů a vysoká míra spokojenosti s výsledkem – to všechno jsou silné argumenty pro zvážení mediace. Například v případech pracovních sporů úspěšnost mediace dosahuje až 75 %. 📌